

VBO-WEEK 2018
DIE NG KERK VRYSTAAT VANDAG EN MÔRE...

1. Inleiding

Die Interimkomitee, 'n uitgebreide Sinodale Bestuursforum, die Moderamen en 'n ontmoeting met die ringskommissies het die afgelope jaar reeds by verskeie geleenthede besin oor die werk en funksionering van die NG Kerk Vrystaat. Die vergaderings het prosesmatig verloop en bespreking is na aanleiding van vier vrae gevoer:

- Wat is aan die gebeur in die NG Kerk Vrystaat?
- Waarom gebeur dit?
- Wat behoort te gebeur?
- Wat moet ons prakties doen om dit wat behoort te gebeur, te laat gebeur?

2. Wat is aan die gebeur in die NG Kerk Vrystaat?

Die Moderamen het besluit om gemeentes rondom 'n hele klompie sake te toets. Vraelyste is aan gemeentes gestuur. Uit die vraelyste wat terugontvang is, blyk dit dat die tydsgees en finansiële probleme, die kerk in 'n bepaalde rigting gestuur het.

Die huidige tydsgewrig getuig dat daar 'n afstand tussen gemeentes en die Sinode en haar werksaamhede gekom het. Ek wil sover gaan om te sê dat daar gemeentes is wat wantrouig teenoor die Sinode en haar werksaamhede staan. Dit staan duidelik uit dat daar gemeentes is wat die plaaslike gemeente as die enigste vergestaltung van die kerk sien. Daarom dink gemeentes moeilik oor sinodale bedieninge as 'n vergestaltung van die kerk se werk. Dit lei daartoe dat daar nie eienaarskap geneem word nie.

Wat duidelik uit die vraelyste na vore gekom het, is die oortuiging dat gemeentes na hulle eie gemeentes en gemeenskappe moet omsien. Daarom die oortuiging dat daar by heelwat gemeentes nie aan rings- of sinodale bedieninge gedink word nie.

Dit is duidelik dat gemeentes 'n eie voltydse predikant wil hê en graag 'n maatskaplike werker in elke gemeenskap. Die gebrek aan finansies skep dus 'n groot probleem.

In 'n beskrywingspunt aan die Moderamen twee maande gelede, het die Bultfontein Ring 'n beroep op die leierskap gedoen om gemeentes in hierdie tyd op 'n holistiese manier te ondersteun. In die beskrywingspunt word genoem dat net binne een gemeente se grense, daar 30 plase in die mark is as gevolg van die uitgerekte droogte. Ek haal aan: *"Hulle (die boere) staar 'n onseker toekoms in die gesig en hulle gaan tans gebuk onder geweldige stres, angstigheid en emosionele trauma. Die situasie hou ingrypende veranderinge vir die gemeente en gemeenskap in."* Ek dink nie hierdie is 'n probleem in een enkele gemeenskap nie. Uit die terugvoer wat ons van Ringe gekry het tydens die byeenkoms van Ringskommissies, het hierdie woorde by herhaling voorgekom.

In 'n voordrag aan die Moderamen op 17 Julie, het prof Kobus Schoeman 'n prentjie probeer skilder van wat tussen 2010 en 2014 in die Vrystaat gebeur het. Gemeentes het met vyf van 162 na 157 verminder. Gemeentes wat gekrimp het, het van 6 na 10, of 3,5% na 6,6% gestyg. Die kommerwekkende syfer is dat gemeentes wat net met instandhouding besig is, van 75 na 87, oftewel 46,5% na 55% gestyg het. Nog 'n kommerwekkende stukkie statistiek is dat gemeentes wat gegroei het, van 71 na 53, oftewel 43%, na 33% gedaal het. Gemeentes wat dinamies groeiend was, het van 10 na 7 afgeneem, oftewel van 6% na 4%.

Belydende lidmaatgetalle in die Vrystaat het volgens die Jaarboek die afgelope 10 jaar van 90 491 tot 77 888 verminder. Dit is 'n verskil van 13 603 lidmate tussen 2009 en 2018. Die gemiddelde lidmaattal

van gemeentes in die Vrystaat is 503 lidmate. Die vermindering van belydende lidmate die afgelope 10 jaar, beteken in effek dus 'n vermindering van 27 gemeentes.

Ons kan dit wat in gemeentes aan die gebeur is, ook sien in die predikantsposte. Ek het vyf jaar gelede navorsing gedoen oor predikantsposte - 38% van die predikantsposte wat in *Kerkbode* geadverteer is, was vir kontrakposte. Dit is duidelik dat die scenario vir predikante verander het.

Tydens my eerste termyn as voorsitter van die Moderamen tussen 2009 en 2013, het die persentasie kontrakposte in die Vrystaat van 13% na 36% toegeneem. Die syfer het redelik konstant gebly. Van die 199 predikantsposte in die Vrystaat, is 116 of 58% permanente poste; 20 of 10% poste is tans vakant en 63 of 32% is kontrakposte.

Uit *10X Investments* se verslag aan die trustees van die Sinodale Pensioenfonds van die NG Kerk Vrystaat, gedateer 30 Julie 2018, rapporteer hulle dat 77 lede, oftewel 44% van die totale lede van die fonds, binne die volgende 10 jaar gaan aftree. Bereken op die huidige waardasie, verteenwoordig hierdie lede R228 miljoen, oftewel 65% van die huidige waarde van die pensioenfonds.

3. Waarom gebeur dit?

Die gedagte is by meer as een vergadering geopper toe daar oor leierskap by name gepraat is, dat die siening van kerkwees eeue terugdateer toe die kerk "staatskerk" was en gemoduleer is op die struktuur van die Romeinse Ryk. Ampte en kommissies het buitengewone magte in die kerk ontvang wat in die kerkordes verskans is. Aan die een kant wil ons missionale kerk wees, maar die strukturering van hoe ons kerkwees verstaan het, het 'n invloed op ons beskouing van kerkwees.

Knypende finansies het hierdie saak nou op die spits gedryf. Gemeentes het onder finansiële druk gekom, maar nou is dit steeds so dat gemeentes hulleself volgens die amp definieer: "*solank ons net 'n dominee kan hê.*" Daar is gemeentes wat dink dat dit die enigste manier van kerkwees kan wees. Die vraelyste het dit duidelik uitgewys dat gemeentes al hoe minder aan hulleself dink as deel van 'n groter geheel en daarmee het die neem van eienaarskap vir sinodale werksaamhede verskuif van 'n "ons", "julle", of 'n "ons", "hulle" ingesteldheid.

Die resultaat van die vraelyste het duidelik uitgewys dat die krimpende finansies na-binne-gekeerde-gemeentes tot gevolg het. Maar die vraelyste het ook uitgewys dat een van die redes waarom gemeentes sukkel om eienaarskap vir sinodale werksaamhede te neem, die gebrek aan goeie, duidelike en volgehoue kommunikasie is.

Die Sinode het met haar sitting in 2017 'n besluit geneem, dat, gesien in die lig van baie gemeentes se finansiële posisie, die sinodale begroting in die volgende vier jaar met 30% afbestuur moet word. Die Moderamen het die saak as 'n staande punt op haar agenda aangebring. By verskeie vergaderings is kennis geneem dat die Sinode in die eerste jaar nadat die besluit geneem is, reeds 'n groot stuk besparing bewerkstellig het. Dit het ongelukkig teen 'n prys gekom.

4. Wat behoort te gebeur?

Gemeentes en die Sinode kan nie teenoor mekaar staan nie. Persepsies oor mekaar, sal hanteer moet word en dit kan onder andere deur goeie kommunikasie geskied. Die vraag wat ons altyd moet vra is: "**wat kan ons beter doen as ons dit saam kan doen?**" Dit bring ons tot binne in die groot debat van die plek en rol van die verband. As ons erken dat daar spanning tussen gemeentes en die Sinode is, sal ons moet saamwerk om 'n oplossing te vind... want, **wat beteken dit om kerk van die Here in 'n tyd soos hierdie te wees?**

Die simboliek van die wapen van die Algemene Sinode met die kandelaar wat sentraal staan, vertel die verhaal van Christus wat deur sy Gees tussen die gemeentes deurbeweeg. Toe Johannes op Patmos omgedraai het om te sien Wie met hom praat, het hy iemand soos die Seun van die mens tussen die sewe goue staanlampe sien deurbeweeg (Op 1:12). Die Gees van Christus bind die kerk van Jesus aan mekaar vas. Gemeentes staan in 'n verband met mekaar.

Dit is waar dat die kerk daar is waar die Woord en die sakramente bedien word

en waar die ampte en die tug funksioneer, maar dit is nie die enigste gestalte van kerkwees nie. Kerke staan ook in 'n verband met mekaar, daarom ringe en sinodes.

Die NG Kerk Vrystaat het 'n ryk geskiedenis wat oor meer as 150 jaar loop. Die geskiedenis vertel die verhale van gemeentes wat dikwels onder moeilike omstandighede, saam verantwoordelikheid vir werk geneem het.

Dit is so dat finansies vir baie 'n probleem geword het. Dit vra dat ons ons sinodale werksaamhede sal herbedink; dat ons werksaamhede wat kan, na gemeentes en ringe sal afbestuur; dat ons nuut sal dink oor ons betrokkenheid en sal herstruktureer waar dit kan.

5. Wat moet ons prakties doen om God se droom vir die Vrystaat waar te maak?

By die byeenkoms met die Ringskommissies in Julie vanjaar, het dit duidelik uitgestaan dat ons na mekaar moet luister. Kommunikasie was een van die temas wat telkens opgeduik het. Dit is herhaaldelik genoem dat dit nie net goeie kommunikasie van sinodale kant na gemeentes moet wees nie, maar ook gemeentes en veral predikante onderling met mekaar. Swak kommunikasie en gevolglike swak verhoudings tussen predikante onderling in Ringe, is as 'n groot leemte uitgewys. Drie woorde wat die behoefte verwoord en in hoeveel gesprekke gehoor is, is **LUISTER**, **LEER** en **KOMMUNIKEER**.

Dit is by herhaling gehoor dat gemeentes mekaar moet help en bystaan; predikante moet mekaar help en ondersteun; kerkrade moet by mekaar leer in tye soos hierdie. Die behoefte dat kollegas mekaar teologies moet bly vorm; dat teologiese gesprekke gevoer moet word; dat *retraits* gehou moet word en predikante en kerkrade toegerus moet word, is gehoor. Lidmaatbemaatiging en die waardering van die amp van gelowiges is genoem.

Dit was interessant om te hoor watter premie op saamstaan en saamdoen geplaas is. Dit is wat ons as Vrystaatse kerk begeer vir elke gemeente: dat daar hartlike samewerking tussen predikante en lidmate en lidmate met mekaar sal wees en dat daar samewerking tussen kollegas en gemeentes in ringsverband sal wees. So 'n gesindheid van saamstaan en saamdoen sal dan wyer oorvloei na die eërverband waarin ons almal saamverbind is.

Daar is een saak waaroor ek baie die afgelope tyd nagedink het en dit is die vraag of ons Godgesentreerd dink en of ons selfgesentreerd dink. Dit is interessant dat dit ook tydens die vergadering met Ringskommissies genoem is.

Wanneer dit goed gaan, meen ons dat dit deur ons toedoen gekom het. Ons ontwikkel dikwels 'n vals selfvertroue. Ons val op ons eie planne terug.

Die teenoorgestelde is natuurlik ook waar. Selfgesentreerdheid het ook 'n ander kant. Die Here kom na ons toe omdat Hy ons by sy werksaamhede wil inskakel, maar ons kan so teen onself vaskyk met allerlei verskonings soos: "Ek dink nie ek kan nie..."; "Ek is nie daarvoor opgelei nie..." God weet ons kan nie, maar dit beteken nie Hy kan nie.

Ons kan as gemeentes in dieselfde slaggat trap. God roep ons omdat Hy 'n plan met ons het, maar ons kan ook maklik sê: "Ons het nie die hulpbronne nie..."; "Ons kan nie dit ook nog inpas nie..."; "Ons kan nie dit ook nog van mense verwag nie ..." en "Ons kan dit nie bekostig nie..."

As ons oortuig is dat ons daar is waar God wil hê ons moet wees, besig met die dinge waarmee God wil hê ons moet besig wees, moet ons Hom vertrou.

Die saak wat tans bo-aan die sakelys van die NG Kerk in al haar gestaltes staan, is die saak van **missionale kerkwees**. Ons verstaan dit dat die hele kerk gestuur word. Dit is nie net 'n faset van die kerk se roeping nie, dit is die wese van ons kerkwees.

Die term *missionaal* staan teenoor die begrip van die wyse waarop baie mense 'n kerk sien wat gekarakteriseer word deur selfbelang, selfonderhoud - 'n na-binne-gerigte benadering waar gemeentes net op hulleself en hulle eie belange konsentreer. Die term *missionaal* fokus eerder op hoe ons die koninkryk van God kan dien in 'n breër verstaan van ons roeping: die wêreld en die mense wat buite die kerk staan.

Missionaal verstaan ons roeping ook in 'n era waar ons nie invloed in die sosio-politieke lewe het nie. Dit verstaan ons roeping dat ons as Christene die minderheid in 'n gemeenskap kan wees. Ons kan nie meer net aanvaar dat ons boodskap aanvaar moet word nie, **Missionale kerkwees beteken dat die kerk doelbewus sal soek om 'n verskil te maak en 'n geloofwaardige getuie van die liefde van God sal wees.**

Dit maak die leuse van die Vrystaatse kerk so aktueel: ***Lig in die duisternis - hier vir God, vir mekaar en vir die wêreld.***

In 1898 het Hoofman Mpenzeni van die Angoni-stam naby die huidige Chipata in Zambië, 'n brief aan die NG Kerk Kaapland gestuur waarin hy versoek het dat hulle sendelinge Zambië toe moet stuur. Die Kaapse Kerk het die versoek na die Vrystaat verwys: "*Kan julle help?*" Die Vrystaat het die roepstem gehoor en toe die donker wolke van die Anglo-Boere-oorlog al oor die land saamgepak het, het hulle twee sendelinge gestuur. Op 5 Julie 1899 het di Smit en Hofmeyer hulle tent onder die bome by Magwero opgeslaan. Sedertdien het die werk uitgebrei. Sendingstasies het gevolg, skole is opgerig, 'n skool vir blindes en dowes, hospitale en klinieke, 'n teologiese universiteit en 'n susterkerk - die *Reformed Church of Zambia* wat vandag meer as 1 miljoen lidmate het! Dit is Lig in die duisternis...!

Dr Pieter van Jaarsveld
(Voorsitter - Moderamen)